

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип
Македонија
Универзитет имени Гоце Делчева, г. Штип,
Македонија
Goce Delcev University in Stip,
Macedonia

Воронешки државен универзитет
Русија
Воронежский государственный университет
Россия
Voronezh State University
Russia

Трета меѓународна научна конференција Третья международная научная конференция

Third International Scientific Conference

ФИЛКО
FILKO

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ
PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
СБОРНИК СТАТЕЙ
CONFERENCE PROCEEDINGS

26-27 април 2018 / 26-27 апреля 2018 / 26-27 April 2018
Штип Штип Stip

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип
Македонија
Универзитет имени Гоце Делчева, г. Штип,
Македонија
Goce Delcev University in Stip,
Macedonia

Воронешки државен универзитет
Русија
Воронежский государственный университет
Россия
Voronezh State University
Russia

Трета меѓународна научна конференција

Третья международная научная конференция

Third International Scientific Conference

ФИЛКО FILKO

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ
PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ
PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ СБОРНИК СТАТЕЙ CONFERENCE PROCEEDINGS

26-27 април 2018 / 26-27 апреля 2018 / 26-27 April 2018
Штип Штип Stip

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека “Св. Климент Охридски”, Скопје

821(062)
811(062)
316.7(062)
37(062)

МЕЃУНАРОДНА научна конференција (3 ; 2018 ; Штип)

Филологија, култура и образование [Електронски извор] : зборник на трудови / Трета меѓународна научна конференција, 26-27 април 2018, Штип = Филологија, култура и образование : сборник статей / Третья международная научная конференция, 26-27 апреля 2018, Штип = Philology, culture and education : conference proceedings / Third International Scientific Conference, 26-27 April 2018, Stip. - Штип : Универзитет “Гоце Делчев” = Универзитет имени Гоце Делчева = Shtip : Goce Delcev University, 2018

Начин на пристап (URL): <http://js.ugd.edu.mk/index.php/fe>. - Трудови на мак., рус. и англ. јазик. - Фусноти кон текстот. - Текст во PDF формат, содржи 737 стр. , табели, граф. прикази. - Наслов преземен од екранот. - Опис на изворот на ден 27.12.2018. - Abstracts кон повеќето трудови. - Библиографија кон трудовите

ISBN 978-608-244-593-9

1. Насп. ств. насл.

а) Книжевност - Собири б) Јазици - Собири в) Култура - Собири г)
Образование - Собири

COBISS.MK-ID 109270026

ОРГАНИЗАЦИСКИ КОМИТЕТ

Драгана Кузмановска, Филолошки факултет при УГД
Олга А. Бердникова, Филолошки факултет при ВГУ
Светлана Јакимовска, Филолошки факултет при УГД
Татјана А. Тернова, Филолошки факултет при ВГУ
Виолета Димова, Филолошки факултет при УГД
Генадиј Ф. Ковалов, Филолошки факултет при ВГУ
Костадин Голаков, Филолошки факултет при УГД
Лариса В. Рибачева, Филолошки факултет при ВГУ

МЕЃУНАРОДЕН ПРОГРАМСКИ КОМИТЕТ

Виолета Димова (Македонија)
Даниела Коцева (Македонија)
Драгана Кузмановска (Македонија)
Ева Ѓорѓиевска (Македонија)
Марија Кусевска (Македонија)
Силвана Симоска (Македонија)
Татјана Стојановска Иванова (Македонија)
Лариса В. Рибачева (Русија)
Софија Заболотнаја (Русија)
Татјана А. Тернова (Русија)
Татјана Атанасоска (Австрија)
Олег Н. Фенчук (Белорусија)
Јулиа Дончева (Бугарија)
Билјана Мариќ (Босна и Херцеговина)
Душко Певуља (Босна и Херцеговина)
Волф Ошлис (Германија)
Волфганг Моч (Германија)
Габриела Б. Клајн (Италија)
Михал Ванке (Полска)
Мајкл Рокланд (САД)
Даниела Костадиновиќ (Србија)
Селена Станковиќ (Србија)
Тамара Валчиќ-Булиќ (Србија)
Ахмед Ѓуншен (Турција)
Нецати Демир (Турција)
Шерифе Сехер Ерол Чалшкан (Турција)
Карин Руке-Брутен (Франција)
Танван Тонтат (Франција)

Технички секретар

Марица Тасевска
Ирина Аржанова

Главен и одговорен уредник

Драгана Кузмановска

Јазично уредување

Даница Атанасовска-Гаврилова (македонски јазик)

Марјана Розенфелд (руски јазик)

Билјана Иванова (англиски јазик)

Снежана Кирова (англиски јазик)

Татјана Уланска (англиски јазик)

Техничко уредување

Костадин Голаков

Марица Тасевска

Славе Димитров

Адреса на организацискиот комитет:

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип

Филолошки факултет

ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А

Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македонија

Воронешки државен универзитет

Филолошки факултет

г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Русија

Е-пошта: filko.conference@gmail.com

Веб-страница: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

Драгана Кузмановска, Филологический факультет при УГД
Ольга А. Бердникова, Филологический факультет при ВГУ
Светлана Якимовска, Филологический факультет при УГД
Татјана А. Тернова, Филологический факультет при ВГУ
Виолета Димова, Филологический факультет при УГД
Геннадий Ф. Ковалев, Филологический факультет при ВГУ
Костадин Голаков, Филологический факультет при УГД
Лариса В. Рыбачева, Филологический факультет при ВГУ

МЕЖДУНАРОДНАЯ РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Виолета Димова (Македонија)
Даниела Коцева (Македонија)
Драгана Кузмановска (Македонија)
Ева Ѓергиевска (Македонија)
Мария Кусевска (Македонија)
Силвана Симоска (Македонија)
Татјана Стојановска-Иванова (Македонија)
Лариса В. Рыбачева (Россия)
Софја Заболотная (Россия)
Татјана А. Тернова (Россия)
Татјана Атанасоска (Австрија)
Олег Н. Фенчук (Беларусь)
Јулиа Дончева (Болгария)
Биљана Мариќ (Боснија и Херцеговина)
Душко Певуља (Боснија и Херцеговина)
Волф Ошлис (Германия)
Волфганг Моч (Германия)
Габриелла Б. Клейн (Италија)
Ева Бартос (Польша)
Михал Ванке (Польша)
Мајкл Рокланд (США)
Даниела Костадинович (Србија)
Селена Станкович (Србија)
Тамара Валчич-Булич (Србија)
Ахмед Гюншен (Турција)
Неджати Демир (Турција)
Шерифе Сехер Эрол Чал'шкан (Турција)
Карин Рукэ-Брутэн (Франција)
Танван Тонтат (Франција)

Ученый секретарь

Марица Тасевска
Ирина Аржанова

Главный редактор

Драгана Кузмановска

Языковая редакция

Даница Атанасовска-Гаврилова (македонски јазик)
Марјана Розенфелд (руски јазик)
Билјана Иванова (англиски јазик)
Снежана Кирова (англиски јазик)
Татјана Уланска (англиски јазик)

Техническое редактирование

Костадин Голаков
Марица Тасевска
Славе Димитров

Адрес организационог комитета

Универзитет им. Гоце Делчева – Штип
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ д. 10-А
Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македонија

Воронежски државни универзитет
Филолошки факултет
г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Русија

Е-пошта: filko.conference@gmail.com

Веб-сајт: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

EDITORIAL STAFF

Dragana Kuzmanovska, Faculty of Philology, UGD
Olga A. Berdnikova, Faculty of Philology, VGU
Svetlana Jakimovska, Faculty of Philology, UGD
Tatyana A. Ternova, Faculty of Philology, VGU
Violeta Dimova, Faculty of Philology, UGD
Genadiy F. Kovalyov, Faculty of Philology, VGU
Kostadin Golakov, Faculty of Philology, UGD
Larisa V. Rybatcheva, Faculty of Philology, VGU

INTERNATIONAL EDITORIAL BOARD

Daniela Koceva (Macedonia)
Dragana Kuzmanovska (Macedonia)
Eva Gjorgjievska (Macedonia)
Marija Kusevska (Macedonia)
Silvana Simoska (Macedonia)
Tatjana Stojanovska-Ivanova (Macedonia)
Violeta Dimova (Macedonia)
Larisa V. Rybatcheva (Russia)
Sofya Zabolotnaya (Russia)
Tatyana A. Ternova (Russia)
Tatjana Atanasoska (Austria)
Oleg N. Fenchuk (Belarus)
Yulia Doncheva (Bulgaria)
Biljana Maric (Bosnia and Herzegovina)
Dushko Pevulja (Bosnia and Herzegovina)
Wolf Ochlies (Germany)
Wolfgang Motch (Germany)
Gabriella B. Klein (Italy)
Ewa Bartos (Poland)
Michal Wanke (Poland)
Danijela Kostadinovic (Serbia)
Selena Stankovic (Serbia)
Tamara Valchic-Bulic (Serbia)
Ahmed Gunshen (Turkey)
Necati Demir (Turkey)
Şerife Seher Erol Çalişkan
Karine Rouquet-Brutin (France)
That Thanh-Vân Ton (France)
Michael Rockland (USA)

Conference secretary

Marica Tasevska
Irina Arzhanova

Editor in Chief

Dragana Kuzmanovska

Language editor

Danica Atanasovska-Gavrilova (Macedonian)

Maryana Rozenfeld (Russian)

Biljana Ivanova (English)

Snezana Kirova (English)

Tatjana Ulanska (English)

Technical editing

Kostadin Golakov

Marica Tasevska

Slave Dimitrov

Address of the Organizational Committee

Goce Delcev University - Stip

Faulty of Philology

Krste Misirkov St. 10-A

PO Box 201, Stip - 2000, Republic of Macedonia

Voronezh State Universiy

Faculty of Philology

10 pl. Lenina, Voronezh, 394006, Russia

E-mail: filko.conference@gmail.com

Web-site: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

СОДРЖИНА / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENT

1. Adili Bujar – CHALLENGES AND PERSPECTIVES OF INTERCULTURAL EDUCATION IN MACEDONIA	13
2. Angelovska Irena – MULTICULTURAL MUSIC EDUCATION- OPPORTUNITIES, ACHIEVEMENTS, IMPROVEMENTS	21
3. Асимопулос Панаџис – НЮАНСЫ НИЦШЕАНСКОГО НИГИЛИЗМА В ФЁДОРЕ ДОСТОЕВСКОМ: «ПРЕСТУПЛЕНИЕ И НАКАЗАНИЕ» И «БЕСЬ»	33
4. Балек Тијана – АКЦИОЛОШКИ ПОТЕНЦИЈАЛ ФРАЗЕМА С КОМПОНЕНТАМА НЕБО И ЗЕМЉА У РУСКОМ И СРПСКОМ ЈЕЗИКУ – КВАЛИФИКАЦИЈА ЉУДСКИХ ОСОБИНА И СИТУАЦИЈА	45
5. Бужаровска Елени – ПРИМАРНОСТА НА СЕМАНТИЧКИОТ ПРИОД ВО АНАЛИЗАТА НА ГЛАГОЛИТЕ	53
6. Величковска Родна – ЖЕТВАТА И ЖЕТВАРСКОТО ПЕЕЊЕ ВО МАКЕДОНИЈА И РУСИЈА (КУЛТУРНИ ПАРАЛЕЛИ).....	65
7. Веселиновска Снежана Ставрева – СТАВОВИТЕ И МИСЛЕЊАТА НА СТУДЕНТИТЕ ОД ОДДЕЛЕНСКА НАСТАВА НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА ОБРАЗОВНИ НАУКИ ЗА СВОЈАТА ОСПОСОБЕНОСТ ЗА РЕАЛИЗИРАЊЕ НА НАСТАВАТА ПО ПРИРОДНИ НАУКИ	75
8. Гладышева Светлана Николаевна – БЕЛАЯ АРМИЯ В ПУБЛИЦИСТИКЕ А. И. КУПРИНА, И. С. ШМЕЛЕВА И Р. Б. ГУЛЯ	87
9. Голаков Костадин, Ниами Емил – СТИЛОТ НА ПРЕВОДОТ НА ДРАМАТА НА А. П. ЧЕХОВ „ВИШНОВАТА ГРАДИНА“ ОД МАРИЈА НАЈЧЕВСКА-СИДОРОВСКА.....	95
10. Грачева, Жанна – ПОХВАЛА, КОМПЛИМЕНТ И ЛЕСТЬ КАК РЕЧЕВОЙ АКТ (НА МАТЕРИАЛЕ ТВОРЧЕСТВА В. НАБОКОВА)	103
11. Гркова Марија – УСВОЈУВАЊЕТО НА ПЕРФЕКТОТ ВО IX ОДДЕЛЕНИЕ ВО ШТИПСКО	109
12. Грујовска Сашка – ГРАМАТИЧКИ СРЕДСТВА ЗА ОЗНАЧУВАЊЕ ПРЕКАЖАНОСТ ВО МАКЕДОНСКИОТ И ВО ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК	119
13. Денкова Јованка – КЕРОЛОВСКАТА ФАНТАСТИКА НА ЈАН ЛАРИ	127
14. Денковска Милица – ПАТУВАЊЕТО КАКО ИСТРАЖУВАЧКИ КОНЦЕПТ ВО КНИЖЕВНИТЕ СТУДИИ.....	139
15. Деревская Евгения – ФРАЗЕОЛОГИЗМЫ ВОРОНЕЖСКИХ ГОВОРОВ, ХАРАКТЕРИЗУЮЩИЕ ЧЕЛОВЕКА ПО ЕГО ОТНОШЕНИЮ К ТРУДУ (ЭТНОЛИНГВИСТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ)	149
16. Дџгтева Ярославна – ЧУЖОЈ ВЗГЛЯД В РОМАНЕ «ИДИОТ» Ф. М. ДОСТОЕВСКОГО	155
17. Димитриева-Ѓорѓиевска Марина – ОБРАЗОВАНИЕ И ПРАКТИКА. УЛОГАТА, СТАВОВИТЕ И ЗАДАЧИТЕ НА НАСТАВНИКОТ ВО НАСТАВНИОТ ПРОЦЕС	161

18. Димова Марија Ѓорѓиева – (ИНТЕР)ТЕКСТУАЛНИ ТРАНСМИГРАЦИИ	169
19. Донеv Драган, Крстева Марија – ПОТРЕБАТА ОД ПРЕВОДОТ ВО ГЛОБАЛИЗИРАНИОТ СВЕТ	179
20. Ѓорѓиевска Ева – СЕМИОТИКАТА НА „ПРАШКИТЕ ГРОБИШТА“ ОД УМБЕРТО ЕКО	185
21. Erol Çalişkan, Şerife Seher – AN EXAMPLE TO THEATRICAL VILLAGE PLAYS FROM THE BOLU REGION: HASAN PLAY	195
22. Žigić Vesna - SOCIAL NETWORKS AND EDUCATION OF THE BLIND AND VISUALLY IMPAIRED STUDENTS	203
23. Ivanovska Lela – THE ROLE OF METACOGNITIVE LISTENING STRATEGIES IN LEARNING ENGLISH AS A FOREIGN LANGUAGE	213
24. Jugreva Marija – LEXICAL PROCESSING: MODELS OF WORD RECOGNITION	221
25. Караниколова-Чочоровска Луси – ЕЛЕМЕНТИТЕ НА ТРАДИЦИЈАТА И МЕНТАЛИТЕТОТ ВО РАСКАЗОТ „СТАРИТЕ ДНИ“ ОД БОРА СТАНКОВИЌ	229
26. Кирова Снежана, Кузмановска Драгана, Иванова Биљана – ФРАЗЕОЛОГИЗМИ СО БРОЕВИ ВО АНГЛИСКИОТ И ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК	237
27. Kitanovska–Kimovska Sonja, Neshkovska Silvana – HANDLING OF CULTURE-SPECIFIC TERMS IN TRANSLATION	247
28. Ковачева Лидија – СИМБОЛИКАТА НА РОЗАТА ВО РИМСКИТЕ ПРАЗНИЦИ И ПОГРЕБНИТЕ ОБИЧАИ И ВО МАКЕДОНСКАТА НАРОДНА ТРАДИЦИЈА	259
29. Kovačević Maја – COMPOUNDS IN THE SERBIAN ENGINEERING DISCOURSE	267
30. Кожинкова Весна – КУЛТУРНИОТ И ЕТНИЧКИОТ ИДЕНТИТЕТ НА ЕГЕЈСКИТЕ МАКЕДОНЦИ ВРЗ ПРИМЕРИ ОД МАКЕДОНСКИОТ РОМАН	275
31. Коцева Ана – A CROSS-CULTURAL STUDY OF COMPLAINT STRATEGIES BY MACEDONIAN AND AMERICAN HIGH-SCHOOL STUDENTS	287
32. Коцева Весна, Тодорова Марија – КРЕИРАЊЕ НА АКТИВНОСТИ СО СТРУКТУРИРАН ИНПУТ ВО РАМКИТЕ НА ПОУЧУВАЊЕТО ГРАМАТИКА СО ОБРАБОТКА НА ИНПУТ	293
33. Коцева Даниела, Мирасчиева Снежана – РАЗВОЈОТ НА КУЛТУРАТА ПОД ВЛИЈАНИЕТО НА КОМУНИКАЦИОНИТЕ МЕДИУМИ	301
34. Кузмановска Драгана, Мрмеска Викторија – КОЛОКАЦИИТЕ КАКО НЕИДИОМАТСКИ ФРАЗЕОЛОГИЗМИ ПРОСЛЕДЕНИ ПРЕКУ ПРИМЕРИ ОД ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК	309
35. Кусевска Марија, Ивановска Билјана, Даскаловска Нина – УЛОГАТА НА ЕМПИРИСКИТЕ ИСТРАЖУВАЊА ЗА РАЗВИВАЊЕ ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА КАЈ ИЗУЧУВАЧИТЕ НА СТРАНСКИ ЈАЗИЦИ	317
36. Kyrchanoff Maksym W. – NON-ACADEMIC FORMS OF CONSTRUCTIVISM IN FOLK HISTORICAL IMAGINATIONS IN MACEDONIA AND SLOVENIA	325
37. Лапыгина Мария – СРАВНИТЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ЛЕКСИЧЕСКИХ СРЕДСТВ СОЗДАНИЯ ОТРИЦАТЕЛЬНОГО ИМИДЖА ПОЛИТИКА В РУССКИХ И СЕРБСКИХ ПЕЧАТНЫХ СМИ	333

38. Lah Meta – GAMES SERVING AS DIDACTIC TOOLS: ATTITUDES OF PROSPECTIVE TEACHERS OF FOREIGN LANGUAGES	339
39. Леонтиќ Марија – ИДНО ВРЕМЕ ВО ТУРСКИОТ И ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК	349
40. Лесных Наталья – ДЕ- И РЕМИФОЛОГИЗАЦИЈА ИСТОРИИ В ПЬЕСЕ М. УГАРОВА «ГОЛУБИ».....	361
41. Ljubicic Gordana – IS GRAMMAR-TRANSLATION METHOD REALLY DEAD	371
42. Ljubotenska Dragana – SOCIAL MEDIA AND THE LATEST TENDENCIES IN WORD FORMATION AMONG TEENAGERS	379
43. Маролова Даринка – ВОСПОСТАВУВАЊЕ НА ПРЕВОДНА ЕКВИВАЛЕНТНОСТ МЕЃУ СПЕЦИФИЧНИТЕ ГРАМАТИЧКИ ФЕНОМЕНИ ВО ГЕРМАНСКИОТ И ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК.....	385
44. Магдинчева-Шопова Марија, Бошков Тајјана, Јошески Душко – ФОРМАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ПРОФЕСИОНАЛНОТО РАБОТЕЊЕ	395
45. Мартиновска Виолета – ПРИДОНЕСОТ НА АКАДЕМИК ВЛАДИМИР МОШИЊ ЗА СЛОВЕНСКИТЕ РАКОПИСИ ВО МАКЕДОНИЈА	405
46. Мирасчиева Снежана, Коцева Даниела – ОБРАЗОВАНИЕ И ПРАКТИКА: НОВИ ИСТРАЖУВАЊА ЗА УНАПРЕДУВАЊЕ НА ВОСПИТНО-ОБРАЗОВНАТА ПРАКТИКА	411
47. Митковска Лилјана – ИЗРАЗУВАЊЕ НАДВОРЕШНА ПРИСВОЈНОСТ: МАКЕДОНСКИОТ НАСПРЕМА АНГЛИСКИОТ ЈАЗИК	419
48. Младеноски Ранко – ПОЕЗИЈАТА ВО РОМАНИТЕ НА ВЕНКО АНДОНОВСКИ	429
49. Morris Kevin – CHINESE CUBANS. TRANSNATIONAL ORIGINS AND REVOLUTIONARY INTEGRATION	439
50. Нагина Ксения – ДИАЛОГ М. КУНДЕРЫ И Ф.М. ДОСТОЕВСКОГО: К ВОПРОСУ О ПРЕСТУПЛЕНИИ И ЕГО МОТИВАХ	451
51. Николенко Делфина Јованова – КОРЕЛАЦИЈА, МОРФОЛОШКА АНАЛИЗА И ИНТЕРКУЛТУРНА КОМУНИКАЦИЈА МЕЃУ ЗБОРУВАЧИТЕ НА СЛОВЕНСКИТЕ ЈАЗИЦИ	461
52. Николовска Виолета – СЕМАНТИЧКО-СИНТАКСИЧКИ ИМПЛИКАЦИИ НА ГЛАГОЛОТ ЧУВСТВУВА	469
53. Обухова Елена – ОСОБЕННОСТИ ПЕРЕВОДА ИМЕН СОБСТВЕННЫХ С РУССКОГО ЯЗЫКА НА МАКЕДОНСКИЙ ЯЗЫК НА ПРИМЕРЕ РОМАНА Д.ДАНИЛОВА «ОПИСАНИЕ ГОРОДА»	477
54. Овсянникова Ксения – РЕДАКТОРСКАЯ ПРАКТИКА В СИСТЕМЕ ОБРАЗОВАНИЯ: ЦЕЛИ, ЗАДАЧИ, ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ.	485
55. Павлова Ирена, Ивановска Билјана – ЗБОРООБРАЗУВАЧКИ ПРОЦЕСИ КАЈ ГЛАГОЛИТЕ ИЗВЕДЕНИ ОД СОПСТВЕНИ ИМИЊА ВО ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК	491
56. Panajotović Artea – YIN-YANG DUALISM IN GETHENIAN BIOLOGY AND POLITICS IN URSULA K. LE GUIN’S THE LEFT HAND OF DARKNESS	499

57. Петреска Весна – ЖИВОТИНСКИОТ КОД ВО СВАДБЕНАТА ОБРЕДНОСТ: КУЛТУРНИ ПАРАЛЕЛИ МЕЃУ МАКЕДОНИЈА И РУСИЈА	507
58. Петровска-Кузманова Катерина – НАРОДНА ДРАМА, МАКЕДОНСКО-РУСКИ ПАРАЛЕЛИ	515
59. Pop Zarijeva Natalija, Iliev Krste – LADY CAROLINE LAMB AND LORD BYRON: GLENARVON - A VAMPIRE OR A WANDERING JEW.....	523
60. Продановска-Попоска Весна – ПРЕГЛЕД НА МАКЕДОНСКИОТ И АНГЛИСКИОТ ГЛАСОВЕН СИСТЕМ: ВЛИЈАНИЕТО НА МАЈЧНИОТ ЈАЗИК ВО СОВЛАДУВАЊЕТО НА ПРАВИЛЕН ИЗГОВОР НА АНГЛИСКИ ЈАЗИК	529
61. Ристова-Михајловска Милена – ЖАНРОТ ПОЛЕМИКА ВО ДОМАШНАТА И СВЕТСКАТА ЛИТЕРАТУРА.....	541
62. Рыбачева Лариса – ВЕРБАЛИЗАЦИЈА ЕМОЦИЈ В РУССКОЙ ЯЗЫКОВОЙ КАРТИНЕ МИРА	549
63. Сахарова Дарья – МЕСТО НАУЧНО-ПОПУЛЯРНОЙ ЛИТЕРАТУРЫ В ЖИЗНИ СОВРЕМЕННЫХ ДЕТЕЙ И ПОДРОСТКОВ: ИТОГИ СОЦИОЛОГИЧЕСКОГО ИССЛЕДОВАНИЯ. РЕДАКТОРСКИЙ АСПЕКТ	555
64. Сидорова Елена, Швецова Ольга – МЕТОДИКА ПРЕПОДАВАНИЯ РУССКОГО ЯЗЫКА В ШКОЛЕ И ВУЗЕ: ТОЧКИ СОПРИКОСНОВЕНИЯ, ПРОБЛЕМЫ, ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ.	563
65. Симонова Светлана, Белоусов Арсений – К ПРОБЛЕМЕ ЭТИКО-ЭСТЕТИЧЕСКОГО СИНТЕЗА В РУССКОЙ ФИЛОСОФИИ XX ВЕКА	571
66. Симоска Силвана – „СВЕТОТ КАКО ПОЛЕ ЗА КУЛТУРЕН НАТПРЕВАР МЕЃУ НАРОДИТЕ“ – ТЕОРИСКИТЕ ПРЕМИСИ ЗА КУЛТУРАТА НА ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ	581
67. Станојоски Игор – КОНКЛУЗИВОТ ВО БУГАРСКИОТ ЛИТЕРАТУРЕН ЈАЗИК И ВО МАКЕДОНСКИТЕ ДИЈАЛЕКТИ	591
68. Stojanovska-Ilievskata Natasha - THE MACEDONIAN COMPONENT OF THE 1. INTERNATIONAL CORPUS OF LEARNER ENGLISH	597
69. Сулејмани Умит - ПРЕЧКИ ВО КОГНИТИВНОТО УЧЕЊЕ ОД АСПЕКТ НА НАСТАВНИЦИТЕ	603
70. Тантуровска Лидија – „ВАСИЛИА ПРЕКРАСНА“	613
71. Тасевска Марица, Миленкоска Милкица - ЗАСТАПЕНОСТА НА ВЕШТИНАТА ЗБОРУВАЊЕ ВО УЧЕБНИЦИТЕ ПО ГЕРМАНСКИ ЈАЗИК	635
72. Тернова Татјана – ПРОБЛЕМА НОВИЗНЫ В ЛИТЕРАТУРА АВАНГАРДА: РУССКИЙ ИМАЖИНИЗМ	643
73. Тихонова Ольга – ГЕНДЕРНЫЕ АСПЕКТЫ КРИМИНАЛЬНОГО ЖАНРА В СОВРЕМЕННЫХ ГЕРМАНО-СКАНДИНАВСКОЙ ЛИТЕРАТУРЕ И ТЕЛЕВИЗИОННОМ КИНО	651
74. Тодорова Марија, Коцева Весна – УСВОЈУВАЊЕ НА ТРЕТ ЈАЗИК (J3)	659
75. Trajchev Stefan, Trajchovska Marina – THE PLURILINGUALISM CONCEPT IN THE LEARNING OF THE SECOND FOREIGN LANGUAGE	665
76. Тренчовска Софија – КАРНЕВАЛИСТИЧКОТО НАСПРОТИ ХУМАНИСТИЧКОТО ДОЖИВУВАЊЕ НА СВЕТОТ	673

77. Тренчовски Горан – ДИОНИЗИСКОТО ВО ДРАМАТА „СЛОВЕНСКИ ОРФЕЈ“	681
78. Ulanska Tatjana – TEACHING CULTURE IN THE FOREIGN LANGUAGE CLASSROOM IN ALL LEVELS OF EDUCATION IN MACEDONIA	691
79. Урумова-Марковска Славица - ЃАВОЛОТ И САМОВИЛИТЕ ВО МАКЕДОНСКИОТ ФОЛКЛОР И НИВНАТА ИМАГИНАРНА ПРЕОБРАЗБА ВО РАСКАЗИТЕ НА МИТКО МАЏУНКОВ	701
80. Фьон Фам Май – УСТАРЕВИШИЕ НАИМЕНОВАНИЯ ОДЕЖДЫ 1. В ПРОИЗВЕДЕНИЯХ И.А. БУНИНА	709
81. Hadzi-Nikolova Adrijana, Tasevska Marica – EDUCATIONAL TECHNOLOGY, THREAT OR BENEFIT TO TEACHERS	715
82. Чарыкова Ольга – ЭТНОКУЛЬТУРНАЯ СПЕЦИФИКА МЕТАФОРИЧЕСКОЙ НОМИНИЦИИ	727
83. Чурсина Дарья – НАИМЕНОВАНИЯ ЖИЛИЩА В ВОРОНЕЖСКИХ ГОВОРАХ В ЭТНОЛИНГВИСТИЧЕСКОМ АСПЕКТЕ	735
84. Шеху Флорина, Котева Мојсовска Татјана – ПОСТАВЕНОСТА НА КОМУНИКАЦИСКИТЕ КОМПЕТЕНЦИИ ВО ИНИЦИЈАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ НА НАСТАВНИЦИ	741
85. Шутаров Васко – ПРОЕКЦИИ ЗА МАКЕДОНСКАТА КУЛТУРНА ДИПЛОМАТИЈА, СПОРЕД „НАЦИОНАЛНАТА СТРАТЕГИЈА ЗА РАЗВОЈ НА КУЛТУРАТА ВО Р. МАКЕДОНИЈА ЗА ПЕРИОДОТ 2018-2022 ГОДИНА“	751
86. Wanke Michal – MOVING LAB BEYOND THE BORDERS. RESEARCH NOTES A PROPOS THE FREEDOMBUS INTERDISCIPLINARY PROJECT	759

**КРЕИРАЊЕ НА АКТИВНОСТИ СО
СТРУКТУРИРАН ИНПУТ ВО РАМКИТЕ НА
ПОУЧУВАЊЕТО ГРАМАТИКА СО ОБРАБОТКА
НА ИНПУТ**

Весна Коцева¹, Марија Тодорова²

¹д-р, Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“-Штип, Е-mail
адреса: vesna.koceva@ugd.edu.mk

²м-р, Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“-Штип, Е-mail
адреса: marija.todorova@ugd.edu.mk

Апстракт

Во овој труд се разгледуваат активностите со структуриран инпут коишто се дел од пристапот *поучување граматика со обработка на инпут*. Во воведниот дел се претставува поучувањето граматика со обработка на инпут како настава по граматика која се заснова врз инпут, која има за цел да влијае врз вниманието на учениците кон податоците во инпутот и да ги поттикне учениците да ја препознаат граматичката форма во инпутот. Во продолжение се опишуваат основните карактеристики на овој тип настава и на активностите со структуриран инпут. Потоа, се нагласуваат правилата коишто треба да се почитуваат при креирање на овие активности и се посочуваат упатствата кои треба да се следат со цел да се изработат активности со структуриран инпут. Во завршетокот на трудот се дискутира за видовите на активности со структуриран инпут, односно се врши дистинкција меѓу референцијални и емоционални активности со структуриран инпут.

Клучни зборови: *структуриран инпут, активности, странски јазик, граматика*

1. Вовед

Поучувањето граматика со обработка на инпут (анг. processing instruction; понатаму во текстот се користи кратенката PI) е нов педагошки приод кој се базира врз Крешеновата хипотеза на инпут. Според Ван Патен, станува збор за настава по граматика која се заснова врз инпут, која е во согласност со теориите за усвојување на J2 и со комуникативната настава по J2 и која има за цел да влијае врз вниманието на учениците кон податоците во инпутот. Ван Патен смета дека самото изложување на инпут не е доволно за успешно усвојување на J2 и поради тоа неопходно е да се поучат учениците како да го процесираат инпутот со цел подобро да ја усвојат граматиката. PI има за цел да ги поттикне учениците да ја препознаат граматичката форма во инпутот (VanPatten, 2002: 764).

Ван Патен и Кадриерно ги советуваат наставниците наместо да се обидуваат да го променат начинот на којшто учениците го продуцираат аутпутот, наставата да ја фокусираат на промена на начинот на којшто учениците го процесираат инпутот. Според нив, поверојатно е дека инпутот ќе стане интејк ако наставата го промени начинот на којшто инпутот се перципира и се процесира од страна на ученикот (VanPatten & Cadierno, 1993: 227).

PI претставува експлицитна настава и тип на *фокусирање врз формата* (анг. Focus on Form)¹ која се состои во ангажирање на учениците во активности кои се модифицирани со цел некои јазични форми да бидат повоочливи. Во PI најпрво на учениците им се дава експлицитно објаснување за стратегиите за процесирање и за точната целна јазична стратегија. Потоа им се даваат активности кои се фокусирани на значењето и кои се базираат врз инпутот, а се наречени активности со структуриран инпут. Нивната примарна цел е да ги отстргне учениците од продукцијата на целната форма.

Според Ван Патен, разликата меѓу традиционалната настава по граматика и PI се состои во тоа што традиционалната настава претставува експлицитна настава *фокусирана на формите* (анг. Focus on Forms), односно Ван Патен ја дефинира како *настава која се фокусира на манипулирање на аутпутот и која вклучува објаснување за целната структура, по што следуваат вежби за аутпут со целната структура* (VanPatten, 2000: 54). Цел на традиционалната настава по граматика е продуцирање на реченици со целната граматичка форма, додека целта на PI е да го промени начинот на којшто учениците посветуваат внимание на инпутот и го процесираат имајќи предвид дека усвојувањето на J2 е

¹ *Фокусирање врз формата* се дефинира како настава во која главниот фокус на внимание е значењето, односно овој тип на настава го привлекува вниманието на учениците врз јазичните елементи кои случајно се јавуваат во лекциите чиј главен фокус е значењето, односно комуникацијата. Важно е да се напомене дека *фокусирањето врз формата* се разликува од *фокусирањето на формите* што е типично за традиционалната настава по граматика и во која примарниот фокус на внимание е врз формата/ формите.

процес кој зависи од инпутот и се случува кога учениците се изложени на значенски инпут (VanPatten, 1996). Како што потенцира Вонг, *PI* ги поттикнува учениците да ги остават неефикасните стратегии кои ги користат за обработка на инпутот и да ги заменат со подобри со цел да воспостават точни врски меѓу формата и значењето (Wong, 2004: 35).

Според Ван Патен, важно е да се потенцира дека *PI* не е само уште еден вид на пристап во наставата по странски јазик кој се заснова врз разбирањето, т.е. врз значењето, туку *PI* е настава од типот „фокусирање врз формата“ која служи како дополнување на постоечките комуникативни пристапи (VanPatten, 2000: 52).

PI нема цел да им помогне на учениците да ги восприемат новите граматички информации, туку нејзината цел е да направи промени во когнитивните алатки со коишто учениците го филтрираат она што е потребно и она што не е потребно во инпутот, водејќи сметка за разбирањето и за усвојувањето. Со други зборови, *PI* цели најпрво кон промена на механизмите за процесирање кои се однесуваат на некоја граматичка структура и потоа кон привлекување на вниманието врз формите и врз флексијата со што ќе се подобри разбирањето, а со тоа и усвојувањето на *J2*.

2. Основни карактеристики на поучувањето граматика со обработка на инпут

Најзначајна карактеристика на *PI* е користењето на посебен тип на инпут со цел учениците да ги избегнат несоодветните стратегии на процесирање, а друга важна карактеристика на *PI* е дека за време на наставата ученикот никогаш не ја продуцира целната форма.

Според Ван Патен, трите основни карактеристики на *PI* се:

1. На учениците им се објаснува граматичката форма;
2. На учениците им се навестуваат проблемите со кои може да се соочат, особено оние кои се последица од разликите меѓу граматиките на *J2* и на *J1*, односно учениците се информираат за *IP* стратегиите/ принципите кои може негативно да влијаат врз разбирањето;
3. Учениците прават вежби во кои е потребно да ја разберат структурата со цел да го сфатат значењето. Учениците се поттикнуваат да ја процесираат формата/структурата преку вежби/*активности со структуриран инпут* (анг. structured input activities; понатаму во текстот се користи кратенката *SIA*), но мора да напоменеме дека учениците не ја продуцираат формата/структурата за време на активностите со структуриран инпут (VanPatten, 2002: 764).

3. Активности со структуриран инпут

Голем дел од наставните материјали кои и денес се применуваат во наставата по *J2* изобилуваат со активности насочени кон продукција на целната форма, а учениците изработуваат низа вежби без да го разберат значењето. Ван Патен го критикува овој начин на работа и нагласува

дека во PI учениците го обработуваат инпутот за да го разберат, а активностите кои се користат се креирани со цел да се фокусира вниманието на учениците врз поврзувањето на формата со значењето (VanPatten, 1996). Исто така, важно е да се нагласи дека овие вежби не треба да се споредуваат со каков било тип на активности кои се засноваат врз разбирањето или интерпретирањето на инпутот. Со други зборови, ако во некоја активност не се бара од ученикот да ја продуцира целната форма, тоа не значи автоматски дека таа активност е SIA. За да биде некоја активност дефинирана како SIA, потребно е таа да го води ученикот кон промена на неговите стратегии за обработка на инпутот. Во називот *активности со структуриран инпут* терминот *инпут* е употребен за да се укаже на фактот дека учениците активно се фокусираат на обработка на инпутот, а не на продуцирање на јазикот како аутпут, додека со терминот *структуриран инпут* се нагласува дека не станува збор за спонтан инпут (Wong, 2004: 37).

Кога се пристапува кон креирање на SIA потребно е да се почитуваат некои правила.

Како прво, кога се започнува со креирање на SIA најважно е да се утврди причината поради која учениците имаат потешкотии при обработката на некоја форма во инпутот, односно треба да се идентификува стратегијата која ја користат и којашто ги наведува на погрешно процесирање на дадената форма. Со други зборови, потребно е да се утврди кој принцип од IP е причина за погрешно толкување на инпутот. Ако не се утврди причината која предизвикува потешкотии при обработката на инпутот, тогаш нема услови за креирање на SIA. Кога ќе се утврди проблемот, може да се пристапи кон креирање, но при тоа треба да се води сметка дека инпутот во овие активности треба да биде структуриран на таков начин што ќе се оневозможи вниманието на ученикот да се насочи кон други форми (Wong, 2004: 37).

Активностите со структуриран инпут претставуваат збир од внимателно изработени инпут реченици кои во комбинација со барањето за извршување на вежбата, односно со информацијата која учениците мора да ја извлечат од дадениот инпут, имаат за цел да предизвикаат неуспех на механизмите за процесирање кои ги користи ученикот при интерпретирањето на реченицата, да овозможат ученикот да стане свесен за таквиот неуспех и да го охрабрат ученикот да примени стратегија за процесирање која нема да го доведе до неуспех. Овие вежби им овозможуваат на учениците да ги поврзат формата и значењето преку подигнување на комуникативната вредност на целната структура или правејќи ја да биде акустично позабележлива.

За време на SIA учениците добиваат повратна информација дека нивното процесирање не е точно. Тие сфаќаат дека она што мислеле дека го разбрале не се совпаѓа со значењето и тогаш нивните внатрешни механизми буквално се принудени да ја напуштат несоодветната стратегија и да применат нова. Ваквиот прилагоден и реорганизиран

механизам понатаму ќе прима подобри, т.е. поточни податоци за усвојување (VanPatten & Fernández, 2004: 277).

3.1. Упатства за креирање на активности со структуриран инпут

При изработувањето на активностите со структуриран инпут потребно е да се следат следниве упатства:

1. *Структурите треба да се претставуваат една по една, а не истовремено.*

При креирањето на SIA наставникот најпрво мора да внимава да ги презентира структурите една по една, а не истовремено. Со цел максимално да се зголеми квантитетот на научениот материјал, во фокусот на наставата треба да биде само една форма и/ или функција. Како што потенцираат Ли и Ван Патен (Lee & VanPatten, 1995), само едно граматичко правило треба да биде презентирано во даден момент, бидејќи полесно е да се фокусира вниманието на една работа отколку на повеќе работи истовремено. Имајќи предвид дека способностите на учениците за процесирање на информациите се ограничени, мора да се внимава да не се преоптоваруваат со премногу описи и објаснувања за правилата. Значи, со презентирање на едно правило и со расчленување на парадигмите се зголемуваат шансите учениците да посветат повеќе внимание на формите кои им се потребни за интејк (Lee & VanPatten, 1995; цитирано според: Wong, 2004: 38).

2. *Значењето треба да биде секогаш во преден план.*

При креирањето на SIA фокусот на вниманието мора да биде секогаш врз значењето. Ако ученикот не е изложен на значенски инпут, т.е. на инпут кој носи порака која треба да се забележи, нема да настане усвојување. Ако ученикот може да ја заврши вежбата без да посвети внимание на значењето на инпутот (на пример, кога ги изработува механичките вежби), тогаш не станува збор за SIA (Wong, 2004: 38).

3. *Треба да се започне со реченици и да се напредува кон поврзан говор.*

Како што споменавме претходно, способностите на учениците за процесирање на информациите се ограничени, а особено на почетно ниво, па поради тоа кога им се предава граматика со помош на SIA, важно е да се воведат правилото преку вежби на ниво на реченица. На овој начин учениците ќе имаат повеќе можности да внимаваат на целното граматичко правило, бидејќи полесно им е да процесираат кратка реченица, отколку поврзан дискурс (кратко раскажување) (Wong, 2004: 38).

4. *Треба да се користи и писмен и устен инпут.*

Вонг препорачува да се користи и писмен и устен инпут при креирањето на SIA, имајќи предвид дека на сите ученици им е потребен

устен инпут, но некои ученици, пак, претпочитаат да го „видат“ инпутот (Wong, 2004: 40).

5. *Треба да им се наложи на учениците постојано да прават нешто со инпутот.*

Освен што е потребно SIA да бидат креирани во согласност со комуникативната настава по J2, исто така, треба да го поттикнат ученикот да посвети внимание на инпутот, односно ученикот мора да има некоја причина за да внимава на инпутот, бидејќи потоа од него ќе се бара да изработи некоја вежба (Wong, 2004: 41).

6. *Мора да се земат предвид стратегиите за процесирање кои ги применува ученикот.*

Во согласност со целта на PI мора да се внимава на стратегиите за обработка кои ги користат учениците. Ако некоја активност не е создадена со цел да ја превенира примената на неефикасните стратегии од страна на ученикот, во тој случај не станува збор за SIA. Затоа, многу е важно да се идентификуваат „погрешните“ стратегии пред да се започне со креирање на SIA. На пример, ако ученикот во интерпретирањето на глаголското време во реченицата се потпира на *принцип 1 (б)²*, тогаш SIA треба да бидат креирани на тој начин што ученикот ќе се поттикне да обрне внимание на граматичката форма, а не на лексичкиот елемент (прилозите за време) за да го разбере точно глаголското време (Wong, 2004: 42).

3.2. Видови на активности со структуриран инпут

Во PI се применуваат два вида на активности со структуриран инпут. Ван Патен врши дистинкција меѓу референцијални и емоционални SIA.

Референцијалните активности бараат од ученикот да посвети внимание на целната форма за да дојде до значењето. Станува збор за прашања на кои учениците одговараат со избор на точен или погрешен одговор и на овој начин наставникот може да провери дали ученикот го направил точното поврзување меѓу формата и значењето.

Емоционалните активности не му нудат на ученикот одговор со *да* или *не*, туку бараат од него да изрази мислење, верување или друг вид на емоционален одговор во врска со информациите кои се содржани во инпутот и кои се однесуваат на реалниот свет (Wong, 2004: 43).

Бидејќи референцијалните активности му овозможуваат на наставникот да утврди дали ученикот се фокусира на граматичката форма за да дојде до значењето, Вонг и Ван Патен советуваат да се започне со две или три референцијални активности, а потоа да се

² Принцип 1 (б). **Преферирање на лексичкиот елемент.** За да дојдат до значењето учениците ги претпочитаат лексичките елементи пред граматичките форми, иако и едните и другите се носители на истата семантичка информација (VanPatten, 2004: 9).

продолжи со емоционални активности (Wong & VanPatten, 2003). Емоционалните активности имаат за цел да ги зацврстат врските меѓу формата и значењето со тоа што им нудат на учениците да ја видат или слушнат целната форма употребена во значенски контекст. Тоа што се бара од учениците да изразат свое мислење, значи дека наставата е во согласност со важното начело на комуникативниот пристап, односно дека во фокусот на вниманието е ученикот (Wong, 2004: 45).

4. Заклучок

Во дисциплината SLA спроведени се многу истражувања за да се утврди улогата на експлицитните објаснувања на часот по странски јазик. Најголем дел од овие истражувања доаѓаат до заклучок дека групите кои добиваат експлицитна информација покажуваат подобри резултати од групите кои само ја вежбаат целната структура.

Можеби експлицитната информација е потребна за некои, но не е неопходна за сите видови на настава. Имајќи ги предвид, пак, бројните истражувања за ефектите на PI во усвојувањето на L2, односно резултатите коишто одат во прилог на тезата дека експлицитната информација не е задолжителна компонента на PI, сакаме да ги охрабриме наставниците да креираат и да користат активности со структуриран инпут на часовите по странски јазик. Неопходно е да напоменеме дека кога активностите со структуриран инпут се соодветно креирани нема потреба од експлицитна информација. Со други зборови, без разлика дали учениците добиваат експлицитни објаснувања или не, тоа не влијае врз успехот.

Библиографија

1. Lee, J. F., & VanPatten, B. (1995). *Making communicative language teaching happen*. New York: McGraw-Hill.
2. VanPatten, B. (1996). *Input processing and grammar instruction: Theory and research*. Norwood, NJ: Ablex.
3. VanPatten, B. (2000). Processing instruction as form-meaning connections: Issues in theory and research. In Lee, J. F., & Valdman, A. (Eds.), *Form and Meaning: Multiple Perspectives*. Boston, MA: Heinle and Heinle, 43-68.
4. VanPatten, B. (2002). Processing instruction: An update. *Language Learning*, 52, 755-803.
5. VanPatten, B., & Cadierno, T. (1993). Explicit instruction and input processing. *Studies in Second Language Acquisition*, 15, 225-243.
6. VanPatten, B., & Fernandez, C. (2004). The long-term effects of processing instruction. In VanPatten, B. (Ed.), *Processing Instruction: Theory, Research, and Commentary*. Mahwah, NJ: Erlbaum, 273-289.
7. Wong, W. (2004). The nature of processing instruction. In VanPatten, B. (Ed.), *Processing Instruction: Theory, Research, and Commentary*. Mahwah, NJ: Erlbaum, 33-63.
8. Wong, W., & VanPatten, B. (2003). The evidence is IN: Drills are out. *Foreign Language Annals*, 36(3), 403-423.